

**AMNESTY
INTERACTIVE**

SÆT SPOT PÅ HOMOFØBI MED DIN KLASSE

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

Redigeret og udarbejdet af:

Amnesty International
Karen Ewers

Udgivet:

2012
Amnesty International
Gammeltorv 8, 5. sal
1457 København K
Tlf. 33 45 65 65
www.amnesty.dk/interactive

Layout og illustrationer:

Karin Lindeskov

Fotos:

Søren Malmose

Tryk:

Frederiksberg Bogtrykkeri A/S

Materialet er udgivet med støtte fra Ministeriet for Børn og Undervisnings tips- og lottomidler.

AMNESTY
INTERACTIVE

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD

Workshop: Sæt spot på homofobi med din klasse!	03
Konsekvenserne af homofobi i skolen	03
Formålet med undervisningsmaterialet	03

INTRODUKTION / NORMKRITISK PÆDAGOGIK OG HOMOFOBI

Hvad er normer?	04
Inden for eller uden for normen	04
Bryd med normerne!	04-05

MENNESKERETTIGHEDSUNDERVISNING I AMNESTY

06

LÆSEVEJLEDNING

Tematiske forløb	07
------------------	----

GUIDE TIL AT TAKLE HOMOFOBI I UNDERVISNINGEN

08

DEL 1: DEN SOCIALE KONTRAKT

Social kontrakt - Grupperegler	09
--------------------------------	----

DEL 2: ICE-BREAKER

Tip en 13'er	10-11
--------------	-------

DEL 3: NORMKRITIK I KLASSEN, DISKUSSIONSØVELSER

Hetero - normal?	12-16
Rammer for køn	17-18

DEL 4: NORMKRITISKE VURDERINGSØVELSER

Vurderingsøvelse 1: Fra stol til stol	19-20
Vurderingsøvelse 2: Take a stand	21-22
Vurderingsøvelse 3: 4-hjørner-øvelse	23-24

DEL 5: LEVENDE HISTORIER, AT LEVE I ET HETERONORMATIVT SAMFUND

Casebaseret undervisning	25-26
--------------------------	-------

DEL 6: ØVELSER I FORANDRING

Så gør dog noget!	27-28
Omvendt brainstorm - homofobi på skolen	29-30

ORDLISTE

33

HENVISNINGER

34

LINKS OG LITTERATURLISTE

34

I efteråret 2010 iværksatte Amnesty Interactive projektet Sæt spot på homofobi med din klasse! 365 elever fra 25 klasser deltog i workshops over to måneder. Dette undervisningsmateriale er udarbejdet på grundlag af erfaringerne fra forløbet og består af et udvalg af de bedste øvelser. En rapport om lærernes evaluering af workshoppen kan downloades fra Amnesty Interactives hjemmeside.

En opridsning af resultaterne fra evalueringen følger her:

Workshop

Sæt spot på homofobi i din klasse!

Samtlige deltagende lærere beskrev homofobi som et problem på deres skole, blandt andet i form af en omfattende homofobisk jargon blandt eleverne, især drengene imellem. I samtlige klasser angav eleverne selv, at de ofte brugte ordet 'bøsse' som skældsord. En del elever gav desuden udtryk for en negativ indstilling over for homo- og biseksuelle – i særlig grad bøsser. Elevernes beskrivelser tegnede desuden et billede af, at langt de fleste deltagende klasser ikke havde arbejdet med homofobi i skolen, og at skolepersonale, lærere og andre voksne sjældent kommenterede brugen af homofobiske skældsord og hatespeech.

Relativt få elever havde kompetencer og viden på området, og kun enkelte elever et personligt kendskab til andre unge, som var homo- eller biseksuelle. Mange blev overraskede over, at man overhovedet kunne 'være det' i folkeskolen. På de ni deltagende skoler var der blandt elever og lærere kun kendskab til én enkelt elev, der var 'sprunget ud' i løbet af de sidste mange år. Til gengæld kendte flere lærere til elever, som var sprunget ud umiddelbart efter at have forladt skolen.

Mange elever gav udtryk for, at man - efter deres bedste overbevisning - ikke kunne være åben som homoseksuel på deres skole: *"Det [homoseksuel] kan man ikke rigtig være på vores skole, det giver for mange problemer, det kan man ikke være, ikke hvis man vil have venner"* (dreng, 9. klasse).

"Det er okay at være homo, bare hun ikke er det i skolen" (pige, 8. klasse).

"Det er fint nok, hvis hun var lesbisk, jeg ville bare nok holde afstand til hende" (pige, 9. klasse).

Konsekvenserne af homofobi i skolen

Den hårde homofobiske jargon, som findes på mange skoler, kan skabe et ekskluderende skolemiljø og en normalitet, som rækker ud over skolen. Jargonen krænker først og fremmest det enkelte barn, hvis kærlighedsliv bruges som skældsord, og skaber desuden en begrænsende norm og et negativt menneskesyn, som har konsekvenser i mødet med andre mennesker, også uden for skolen. Derfor er det vigtigt at skærpe fokus på homofobi i skolen, både blandt elever og blandt lærere.

Formålet med undervisningsmaterialet

Formålet med dette undervisningsmateriale er derfor dels at formidle redskaber til at forebygge og håndtere negative forhold, der kan være en barriere for et aktivt og ligeværdigt fællesskab i klassen, og dels at styrke elevernes bevidsthed om og handlekompetencer i forhold til menneskerettigheder, homofobi og ligebehandling.

INTRODUKTION NORMKRITISK PÆDAGOGIK OG HOMOFоби

Workshoppen *Sæt spot på homofobi med din klasse!* og dette undervisningsmateriale arbejder med homofobi og menneskerettighedsundervisning ud fra et normkritisk perspektiv. At arbejde normkritisk betyder, at man fokuserer på de normer og de uskrevne regler, som vi til hverdag går rundt og tager for givet, og derigennem belyser de konsekvenser, som normerne har for det enkelte individs rettigheder og muligheder – eksempelvis i skolen. I arbejdet med homofobi er fokus ofte på normer for køn og seksualitet, især heteroseksualitet.

HVAD ER NORMER?

Normer er underforståede, usynlige regler, der har generel indflydelse på, hvordan vi forventes at opføre os i mødet med andre mennesker. De kan gennemsyre hele samfundet eller deles af en mindre gruppe individer. Normer er vigtige for, at vi kan have respektfulde sociale interaktioner med hinanden – at man skal lytte uden at afbryde, er et eksempel på sådan en norm. Der er også normer, som fungerer som gennemgribende principper for et samfund. Det kan f.eks. handle om demokratiske principper, såsom at alle elever er lige meget værd og skal have samme rettigheder i en klasse. Disse normer er positive og vigtige for at opretholde respekt og forståelse mellem elever. Men der er også normer, som kan begrænse elevers muligheder og føre til diskrimination og eksempelvis homofobi. Det kan være normer, som gør, at vi har særlige forventninger til, hvordan piger og drenge skal være, og hvilket køn de skal forelske sig i. Netop de normer er omdrejningspunktet for øvelserne i dette materiale.

INDEN FOR ELLER UDEN FOR NORMEN

De personer, som lever inden for normens grænser, mærker det sjældent, mens de personer, der befinder sig uden for normen, risikerer at blive udsat, kommenteret på af andre eller og ekskluderet. De fleste, som lever heteroseksuelt, tænker sjældent på, at deres seksualitet er en norm i samfundet. Normen bliver først synlig, når nogen bryder med den ved f.eks. at 'springe ud' som homo- eller biseksuel. På samme måde tænker de mennesker, som kan gå, sjældent på trappen op til deres lejlighed, mens de mennesker, der sidder i kørestol, ofte må forholde sig til, at samfundet ikke er tilpasset til deres krop. Normkritik

sætter således fokus på, hvordan dét, som for mange mennesker er en selvfølgelighed, for andre mennesker kan medføre store udfordringer eller utryghed i hverdagen.

BRYD MED NORMERNE!

Formålet med det normkritiske blik i dette materiale er at se på, hvordan normer kan være undertrykkende, og at give både lærere og elever mulighed for at indse, hvordan de selv medvirker til at opretholde eller bryde med normer. Normkritik undersøger det grundlag, som diskrimination sker ud fra, f.eks. at homofobi i en klasse i mange tilfælde stammer fra en fælles heteronorm i samfundet, som vi alle sammen er med til at opretholde – helt uden at vi tænker over det, og uden at vi tænker over konsekvenserne og overvejer, om vi egentlig hellere ville bryde med denne heteronorm. Et normkritisk perspektiv er et effektivt værktøj i en forandringsstrategi i en klasse, fordi perspektivet synliggør diskrimination/homofobi, sætter fokus på, hvorfor homofobi opstår, og undersøger dynamikken i de eksklusionsmekanismer, som kan have udviklet sig til en selvfølgelig del af samværet i en klasse.

At blive bevidst om normer – både de normer, som man selv indgår i, og de normer, som man bryder med – er vigtigt for at kunne nedbryde de skarpe grænser mellem normen og dét, som falder uden for normen. Opgaverne i dette undervisningsmateriale handler om at få øje på sine egne og/eller samfundets forestillinger om og forventninger til normalitet, køn og seksualitet for dermed at kunne tage aktivt stilling og bryde med negative mønstre. Undervisningsmaterialet giver eleverne mulighed for bevidst at forholde sig til hverdagens forventninger til sex, køn, identitet og kærlighed og tilbyder samtidig underviseren en metode til at sikre sig, at alle i klassen føler sig inkluderet, trygge og respekteret i undervisningen.

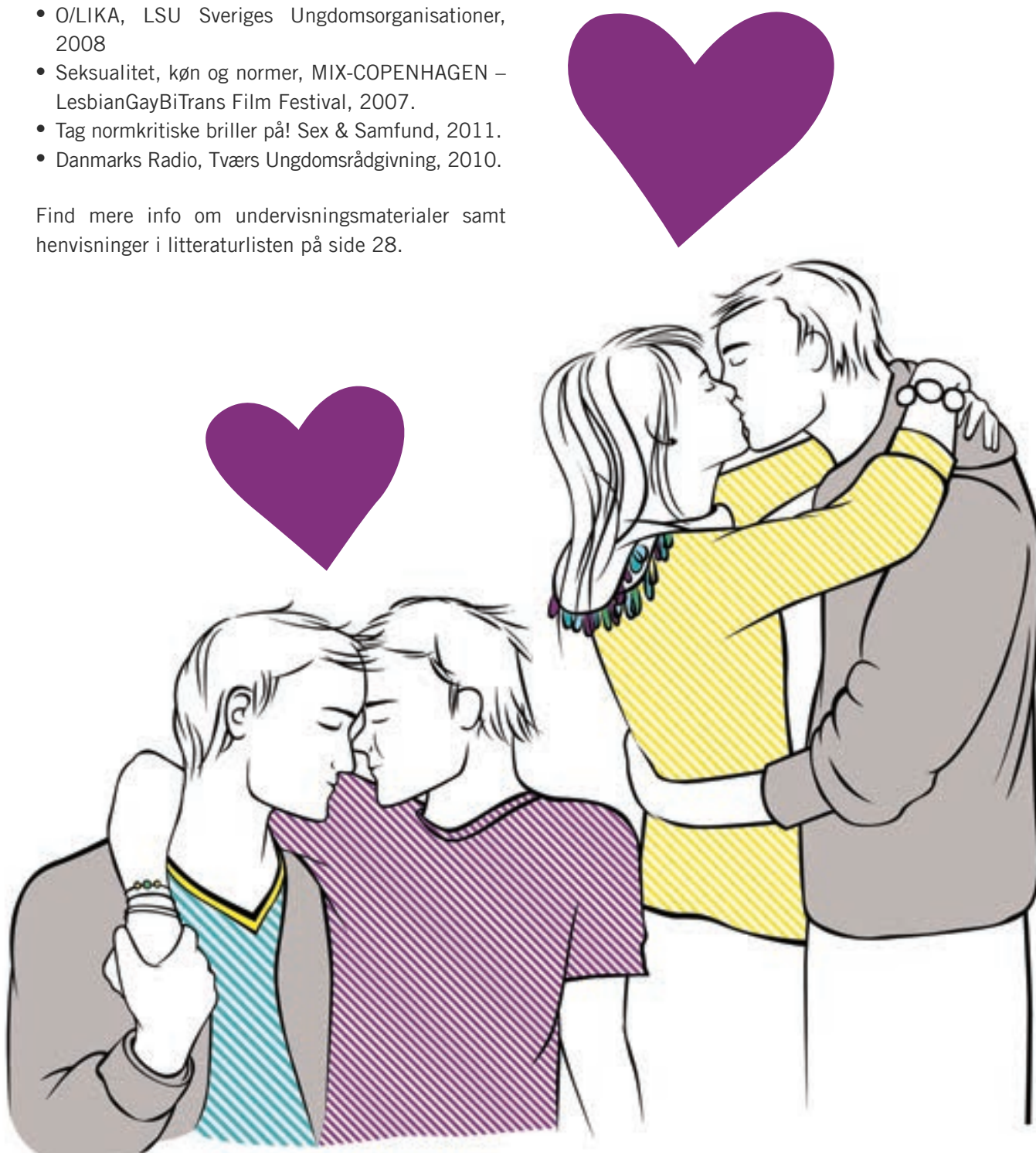
INTRODUKTION NORMKRITISK PÆDAGOGIK OG HOMOFØBI

Øvelserne i dette materiale stammer dels fra Amnestys workshops i efteråret 2010 og dels fra svenske og danske undervisningsmaterialer, der sætter fokus på homofobi og heteronormer i skoleregi:

- Bryt! Ett metodematerial om normer i allmenhät och heteronormen i synnerhet, RSFL Ungdom.
- Et trygt rum for alle! MIX-COPENHAGEN – LesbianGayBiTrans Film Festival, 2009.
- O/LIKA, LSU Sveriges Ungdomsorganisationer, 2008
- Seksualitet, køn og normer, MIX-COPENHAGEN – LesbianGayBiTrans Film Festival, 2007.
- Tag normkritiske briller på! Sex & Samfund, 2011.
- Danmarks Radio, Tværs Ungdomsrådgivning, 2010.

Find mere info om undervisningsmaterialer samt henvisninger i litteraturlisten på side 28.

MENNESKERETTIGHEDSUNDERVISNING I AMNESTY

Amnesty Interactive arbejder ud fra en værdibaseret tilgang til menneskerettighederne. Det betyder, at vi fokuserer på de værdier, der ligger til grund for menneskerettighederne. Ud over at sætte artiklerne og konventionerne ind i en historisk og politisk kontekst placerer vi eleverne i dilemmaer og forsøger at gøre menneskerettighederne og værdigrundlaget så konkret og nærværende som muligt for elevernes dagligdag.

Hver enkelt artikel i Verdenserklæringen om Menneskerettighederne fra 1948 repræsenterer en rettighed, der er umistelig og ukrænkelig for alle mennesker i verden. Som de er beskrevet i erklæringen, er rettighederne overordnede principper, der fungerer som styrepinde. Centralt for dette undervisningsmateriale om homofobi og heteronormer er blandt andet artiklerne 1, 2 og 19, der behandler principper for ligestilling, forskelsbehandling og ytringsfrihed.

Den grundlæggende værdi, som menneskerettighederne opererer ud fra, er en idé om ligestilling. I praksis betyder det, at alle mennesker i verden er lige unikke, lige kostbare, lige rigtige og lige væsentlige. Dette grundsyn løber som en rød tråd og er også et centralt spørgsmål i normkritisk pædagogik. For er vi alle lige? Og har alle elever samme muligheder? Og hvad kan vi gøre for at forandre uligheder?

Andre konkrete spørgsmål, som vi ofte stiller i vores undervisning, går på ytringsfrihed. For hvad er ytringsfrihed egentlig? Og hvordan skal den tolkes i praksis? Betyder ytringsfrihed, at man altid bare kan sige sin mening?

Og hvad er demokrati? Betyder demokrati, at det altid er flertallet, der bestemmer – eller skal der derimod tages hensyn til mindretal? Stiller det nogle krav til os, at vi lever i et demokrati? Skal alle repræsenteres i et demokrati? Et eksempel på denne problemstilling kunne være, hvis der er flere drenge end piger i en klasse – kunne drengene så altid bestemme på hele klassens vegne ved afstemning på demokratisk vis? Eller skal en minoritet, som i dette tilfælde er pigerne, repræsenteres som ligestillede?

Og hvad er forskelsbehandling egentlig? Hvordan finder forskelsbehandling sted, hvilke dynamikker og konflikter indebærer forskelsbehandling, og hvordan undgår vi at forskelsbehandle?

Indimellem kan artiklerne i Verdenserklæringen konflikte med hinanden. Et centralt eksempel på dette er, at man har ytringsfrihed og derfor ret til at sige sin mening, men samtidig er ytringsfriheden altid under ansvar – fordi man ikke må diskriminere andre. Så hvor går grænsen?

For at kunne løse de konflikter og andre dilemmaer er det vigtigt at være kritisk og tænke selvstændigt og forsøge at forstå værdigrundlaget og menneskesynet i menneskerettighederne. Disse principper, værdier og dilemmaer sætter vi fokus på i dette materiale gennem diskussionsøvelser og vurderingsøvelser.

Øvelserne i undervisningsmaterialet kan bruges både i forløb med 1-3 lektioner og uafhængigt af hinanden. Vi anbefaler, at du som underviser læser introduktionen om Normkritisk pædagogik og homofobi på side 4-5 og vores Guide til at takle homofobi i undervisningen på side 8. Ellers kræver øvelserne hverken forberedelse eller forkundskab.

Vi anbefaler, at du altid begynder et undervisningsforløb med øvelse 1, Social Kontrakt - Grupperegler, for at skabe en social kontrakt med klassen og et trykt undervisningsmiljø. Undervisningsmaterialet består af en introduktion og 6 øvelsesdele:

- **Introduktion:** Normkritisk pædagogik, homofobi og menneskerettigheder
- **Del 1:** Øvelse, som har til formål at skabe en social kontrakt mellem elever og underviser
- **Del 2:** Øvelse, der fungerer som ice-breaker
- **Del 3:** Diskussionsøvelser om, hvordan normer ubevidst former vores tanker og adfærd
- **Del 4:** Vurderingsøvelser om homofobi og normer for drenge og piger
- **Del 5:** Levende historier om at leve i et heteronormativt samfund
- **Del 6:** Øvelser i at forandre
- **Appendiks** med ordliste, henvisninger og en litteraturliste.

TEMATISKE FORLØB

Forløb 1: INTRODUKTION

Anbefalede øvelser:

- *Grupperegler*
- *Tip en 13'er*
- *Fra stol til stol*

Varighed: 1 lektion

Forløb 2: HOMOFOBI I SKOLEN

Anbefalede øvelser:

- *Grupperegler*
- *Tværs-case*
- *Omvendt brainstorm*
- *Så gør dog noget!*

Varighed: 2 lektioner

Forløb 3: NORMER OG SEKSUALITET

Anbefalede øvelser:

- *Grupperegler*
- *Tip en 13'er*
- *Hetero-normal?*
- *4-hjørner-øvelsen*
- *Omvendt brainstorm*

Varighed: 2-3 lektioner

Forløb 4: PIGER, DRENGE & KÆRESTER

Anbefalede øvelser:

- *Grupperegler*
- *Rammer for køn*
- *Hetero-normal?*
- *Take a Stand*
- *Omvendt brainstorm*

Varighed: 2-3 lektioner

GUIDE TIL AT TAKLE HOMOFABI I UNDERVISNINGEN

I Amnesty Interactives workshops om homofobi i skolen snakkede eleverne ofte om homoseksuelle og biseksuelle unge som nogle, der ikke var til stede. De blev diskuteret internt mellem eleverne ud fra spørgsmål som: "Er det egentlig okay at være lesbisk?", "Er lebbes klamme eller ej?" og "Ville jeg være ven med en bøsse?"

Selvom sådanne diskussioner udspringer af gode intentioner, er problemet, at de skaber et utrygt rum for de homoseksuelle og biseksuelle unge, som rent faktisk sidder i klassen. Eleverne oplever, at deres kærlighedsliv, menneskelige værdi og grundlæggende rettigheder bliver diskuteret af deres klassekammerater. For selvfølgelig findes der homoseksuelle unge i folkeskolen – i hver eneste klasse. En irsk undersøgelse viser, at over halvdelen af de adspurgte homoseksuelle var bevidste om deres seksuelle orientering, før de fyldte 15 år.

En elevs seksuelle orientering er ikke noget, man kan se, og det er ikke sikkert, at det er noget, en elev har mulighed for at give udtryk for. Det er ikke alle positioner, som er lige nemme og attraktive at indtage, når man går i 7.-10. klasse. En god huskeregel er derfor, at man som lærer taler med en bevidsthed om, at der sidder elever i klassen, hvis virkelighed man refererer til. Og at man også gør eleverne opmærksomme på, at det kan være deres venner, de snakker om uden at vide det.

Her følger en guide til, hvordan man kan takle en diskussion mellem klassens elever og samtidig bevare klassen som et inkluderende rum.

GØR SÅDAN HER:

- Lav en social kontrakt. Definér rammerne for undervisningen med eleverne, f.eks. gennem øvelsen Social Kontrakt. Ligesom man har en aftale om, at alle rækker hånden op, hvis de vil sige noget, kan man aftale med eleverne, at undervisningen skal være et trygt rum for alle. På den måde kan man foregribe ubehagelige situationer ved at have en fælles referenceramme at henvise til, hvis der opstår homofobi i klassen. Se side 9.
- Brug den sociale kontrakt, hvis der opstår en homofobisk jargon mellem eleverne. Ofte sker dette indirekte, ved at elever omtaler homoseksuelle på en nedsættende måde. Hvis én i klassen f.eks. siger, at "bøsser er klamme", så referer i første omgang til den sociale kontrakt: Vi skal respektere hinanden i klassen. Det er vigtigt, at elevens udsagn ikke får lov til at hænge i luften. Man kan sagtens skabe et trygt rum og samtidig diskutere homofobi generelt.
- Personliggør diskussionen. Fortæl eleverne, at det kan være deres bedste ven, de snakker om, uden at de ved det. Seksuel orientering er ikke noget, som man kan se. Fortæl eleverne, at en af grundene til, at der er så få åbne homoseksuelle elever på skolen, netop er, at man skaber et utrygt rum ved ikke at snakke ordentligt til hinanden, og at eleverne derfor ikke har mulighed for at være åbne.
- Fokusér positivt. I stedet for at diskutere negative ting, så stil eleverne konstruktive spørgsmål. Spørg f.eks.: Hvad tror I, at man kan gøre for at modarbejde homofobi i jeres klasse?
- Relativér udsagnets værdi. Fordomme over for homoseksuelle skyldes i høj grad uvidenhed. Den oplysning, som eleverne har, er ofte en reproduktion af de stereotype billeder, der forekommer i medierne. Spørg f.eks.: Hvor har I jeres information fra? Kender I selv homo- og biseksuelle unge?
- Beskriv homofobiske kommentarer som mobning. Spørg f.eks.: Hvad tror I, det gør ved én at høre ord som "Fuck dig, din svans" eller "Ej, en klam lebbe", når det er ens kærlighedsliv, det handler om?

DEL 1: DEN SOCIALE KONTRAKT

SOCIAL KONTRAKT – GRUPPEREGLER

Indhold:

En diskussionsøvelse, hvormed man kan skabe en social kontrakt med klassen og sikre et godt og rart læringsmiljø.

Formål med øvelsen:

At skabe et fælles regelsæt for undervisningen og dermed sikre, at der skabes et godt læringsmiljø, og at undervisningen forbliver et trygt rum for alle elever, hvor alle elever føler sig inkluderet, set, hørt og respekteret.

Målgruppe:

7.-10. klasse.

Fag:

Dansk

Seksualundervisning

Klassens time.

Tidsforbrug:

10-15 minutter.

Materialer:

En tavle til brainstorm

Eventuelt et stort stykke papir.

Fremgangsmåde:

Inden man begynder at arbejde sammen som en gruppe/klasse, kan det være frugtbart at udvikle et fælles regelsæt. Formålet med denne øvelse er at skabe en god gruppedynamik, ved at man sammen bliver enige om, hvordan man skal forholde sig til hinanden. Når man skaber grupperegler i fællesskab, kan det være en god idé at formulere, hvordan man vil have det, i stedet for at fokusere på, hvordan man ikke vil have det.

Eksempel 1:

Enhver har mulighed for at sige sin mening.

I stedet for: *Vi afbryder ikke hinanden.*

Eksempel 2:

Vi skal respektere hinanden i klassen.

I stedet for: *Vi skal ikke snakke grimt om hinanden.*

Bed eleverne brainstorme om, hvilke regler der skal gælde for klassen. Giv eleverne mulighed for først at snakke sammen to og to, og lad herefter smågrupperne komme med forslag. Skriv undervejs alle forslag op på tavlen, og diskuter dem i plenum. Hvis grupperne har undladt at nævne noget, du som underviser synes er vigtigt, så suppler gerne. Skriv til sidst alle reglerne op et sted, som er synligt i løbet af al den tid, I skal være sammen, f.eks. på tavlen eller på et stykke papir, som I hænger på døren.

Tænk på, at:

Det er vigtigt, at der gives plads til at have forskellige holdninger, men det må aldrig ske på bekostning af andre. At slippe for at blive krænket bør være vigtigere end at have mulighed for at udtrykke alt, hvad man tænker. Hvis en regel er: "Der skal være højt til loftet", så er det nødvendigt med en supplerende regel, nemlig: "Alle skal respektere hinanden." Hvis klassen vil arbejde sammen med emnet over længere tid, kan det være en god idé at følge op på reglerne undervejs: Fungerer reglerne? Mangler der noget?

DEL 2: ICE-BREAKER

TIP EN 13'ER

Indhold: En quiz, der kan bruges som en ice-breaker i begyndelsen af et forløb.

Formål med øvelsen: Med Tip en 13'er kan underviseren på en sjov måde lade eleverne teste deres viden. Eleverne får mulighed for at spore sig lidt ind på emnet, og samtidig sikrer testen en fælles forståelse af relevante begreber i klassen.

Målgruppe: 7.-10. klasse.

Fag:

Dansk
Seksualundervisning
Klassens time.

Tidsforbrug: 15 minutter.

Materialer: En kopi af tipskuponen til hver elev i klassen.

Fremgangsmåde: Kopier tipskuponen til hver elev, og lad herefter eleverne besvare den i mindre grupper. Saml op og diskuter svarene i plenum.

Løsning på tipskuponen:

1. 2
2. X
3. 2
4. 2
5. 1
6. 1
7. X
8. 2
9. X
10. X
11. 2
12. 1
13. 1

TIP EN 13'ER

TIP EN 13'ER	1	X	2
1. I Danmark har vi ytringsfrihed:	Ja, altid	Nej, slet ikke	Ja, men under ansvar
2. Heteroseksuel betyder, at man bliver forelsket i:	Éns eget køn	Det modsatte køn	Alle elever i klassen
3. Homoseksuel betyder, at man bliver forelsket i:	Alle elever i klassen	Begge køn	Éns eget køn
4. Biseksuel betyder, at man bliver forelsket i:	Alle elever i klassen	Mere end en person ad gangen	Mere end et køn
5. Homofobi betyder:	En negativ indstilling over for homoseksuelle	En bar for homoseksuelle	En frygt for mennesker generelt
6. Seksuel orientering betyder:	Hvem man forelsker sig i	Hvilke venner man har	At man kan lide at dyrke rigtig meget sex
7. At springe ud betyder:	At man har sin seksuelle debut	At fortælle andre, at man er homo-, bi- eller heteroseksuel	At man bliver forelsket for første gang
8. Normer er:	Det, som er anderledes	Et andet ord for kærlighed	Uskrevne regler for, hvad vi opfatter som rigtigt og forkert
9. Hetero-normer er:	At blive tiltrukket af éns eget køn	En norm for, hvordan piger og drenge skal opføre sig	At blive tiltrukket af det modsatte køn
10. Identitet betyder:	Hvor mange venner man har	Hvordan man opfatter sig selv	Hvor lækker man er
11. Hvor mange skønnes at være homoseksuelle?	20 %	1 %	10%
12. Er homoseksualitet lovligt i Danmark?	Ja	Nej	Ja, men ikke offentligt
13. Diskrimination betyder:	At blive forskelsbehandlet på grund af den, man er	At éns forældre bestemmer, hvornår man skal være hjemme om aftenen	At blive sprunget over i køen i kiosken

DEL 3: NORMKRITIK I KLASSEN, DISKUSSIONSØVELSER

HETERO-NORMAL?

Indhold:

Et elevark og en diskussionsøvelse om normer og normalitet.

Formål med øvelsen:

Denne øvelse skaber bevidsthed om, hvad normer er, og hvordan normer ubevidst påvirker vores tanker, adfærd og opfattelse af andre mennesker.

Målgruppe:

7.-10. klasse.

Fag:

Dansk

Samfundsfag

Seksualundervisning

Klassens time.

Tidsforbrug:

30 -45 minutter.

Materialer:

En kopi af teksten 'Hetero-normal?' til hver elev i klassen og et materiale efter eget valg, f.eks. et teenageblad eller en hjemmeside.

Fremgangsmåde:

ØVELSE 1

Kopier teksten på næste side til hver elev, lad dem læse den i klassen, og diskuter efterfølgende spørgsmålene i fællesskab.

HETERO-NORMAL?

Hetero-normal?

Ordet norm betyder alt det, vi opfatter som normalt. Normer kan være de ideer og forestillinger, som bestemmer, hvordan vi opfører os, og hvad vi opfatter som rigtigt og forkert. Vi er altid omgivet af normer, som påvirker vores adfærd og syn på verdenen. En norm kan være at huske at sige "tak for mad", at opføre sig ordentligt eller at gå i skole, men også mere grundlæggende ting i forbindelse med forholdet til venner, kærester og familie.

De allerfleste normer tilpasser vi os uden overhovedet at skænke det en tanke. Hvis en pige fortæller, at hun er blevet kæreste med en dreng, er der sandsynligvis ingen, der vil tænke videre over det. Men hvis nu pigen fortæller, at hun er blevet kæreste med en anden pige? Så bryder hun med normerne for, hvad man kan som pige. Normerne bliver ofte først synlige, når man bryder med dem – når der er noget, som ikke passer ind.

Normer er foranderlige. Gennem historien kan man se, at forestillingen om, hvad der opfattes som normalt, er noget, der forandrer sig. Hvad der var normalt for 100 år siden, eller måske for bare 50 år siden, bliver i dag opfattet som gammeldags og mærkeligt. F.eks. at piger ikke kunne have bukser på i skole. Man kan også have forskellige normer, afhængigt af hvilket land man kommer fra, eller hvilken gruppe man tilhører.

Faktisk er vi alle sammen med til at skabe normer. Hvis man får øjnene op for normer, har man også mulighed for at være med til at ændre dem. En meget udbredt norm,

som findes i dag, er forestillingen om, at piger skal forelske sig i drenge og omvendt. Den kaldes også for hetero-normen. Hvis man bryder med den norm, risikerer man at blive holdt udenfor eller at blive mobbet i skolen. For dem, der passer ind i normen, kan det være svært at se, hvordan normen fungerer. Måske tvivler man på, om normen overhovedet findes? Som et gammelt kinesisk ordsprog siger: Fisk er de sidste, der opdager havet. Der er sjældent fokus på heteroseksualitet, det er ligesom bare en selvfølge, at man er heteroseksuel. Man behøver ikke at 'springe ud' som homoseksuel – det forventes bare, at man er det.

DEL 3: NORMKRITIK I KLASSEN, DISKUSSIONSØVELSER

Spørgsmålsbank:

- Kan I komme i tanke om forskellige normer? Hvilke normer har vi i klassen?
- Kan I komme i tanke om normer, som har forandret sig de sidste 100 år? Eller de sidste 20 år?
- Er der forskellige normer for drenge og piger i vores klasse?
- Hvad vil det egentlig sige at være normal? Er normal og almindelig altid det samme?
- Forestil jer, at det var normalt, at man inddelte folk efter hårfarve i Danmark. F.eks. at nogle hårfarver blev opfattet som mere 'rigtige', 'normale' og 'naturlige' end andre. Hvordan ville samfundet se ud? Hvordan ville det påvirke os i vores klasse? Prøv eventuelt selv at finde andre inddelinger, som man kunne kategorisere mennesker ud fra, eksempelvis øjenfarve, højde eller skostørrelse. Hvordan ville samfundet så se ud?
- Hvorfor kategoriserer vi mennesker ud fra seksuel orientering og ikke eksempelvis øjenfarve eller hårfarve?
- Kan man selv være med til at forandre normer? F.eks. i klassen, i sin familie eller i samfundet? Hvordan?

ØVELSE 2

Udvælg et materiale, som på en eller anden måde illustrerer heteronormen og stereotype forventninger til piger og drenge, som eleverne skal analysere. Materialet kan være et teenageblad som f.eks. Vi Unge, Woman eller lignende. Det kan også være reklamer, der indeholder billeder af heteroseksuelle par, stereotype kønsnormer eller heteroseksuelle familieidealer.

Spørgsmålsbank:

Analyser og diskuter de valgte materialer ud fra følgende spørgsmål:

- Hvilke normer kommer til udtryk i materialet?
Kan I finde et eksempel på heteronormen - enten i billederne eller i teksten?
- Hvilke normer for/forventninger til drenge og piger kommer til udtryk – direkte eller indirekte?
- Hvis I arbejder med en teenageblad eller hjemmeside, så udvælg en artikel og læs den højt samtidig med, at I bytter køn på de personer, der optræder.
- Hvad betyder det for artiklen?
- Påvirker det indholdet?

Byt herefter køn på kun den ene person.

- Hvordan påvirker det indholdet?
- Optræder der personer i materialet, som er homo- og biseksuelle? Hvordan? Hvorfor ikke?
- Hvorfor er der så tit billeder og beskrivelser af heteroseksuelle i vores samfund?
- Tror I, at det påvirker vores opfattelse af andre mennesker?
- Tror I, at det påvirker vores forståelse af, hvad der er normalt? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Påvirker det de unge, som ikke er heteroseksuelle?
- Hvad kan fordelene være ved at passe ind i heteronormen?
- Er der fordele ved ikke at passe ind i heteronormen?

DEL 3: NORMKRITIK I KLASSEN, DISKUSSIONSØVELSER

RAMMER FOR KØN

Indhold:

En vurderingsøvelse og en diskussionsøvelse om kønsroller og forventninger til drenge og piger.

Formål med øvelsen:

Formålet er at synliggøre kønsstereotyper, snakke om forventninger til piger og drenge i klassen og at give eleverne mulighed for at forholde sig bevidst og kritisk til forventningerne.

Målgruppe: 7.-10. klasse.

Fag:

Dansk
Seksualundervisning
Samfundsfag
Klassens time.

Tidsforbrug: 30-40 minutter.

Materialer:

En tavle til brainstorm.
Et lokale med plads til bevægelse.
En kopi af ordene i tekstboksen.

ØVELSE 1:

Fortæl eleverne, at formålet med øvelsen er at undersøge forventninger til henholdsvis piger og drenge. Brug gerne eksemplet, at drenge og mænd forventes at være maskuline, mens piger og kvinder forventes at være feminine. Så spørgsmålet er: Hvad forventes generelt af drenge, og hvad forventes af piger? Hvad bliver opfattet som feminint, og hvad opfattes som maskulint?

Lad eleverne forestille sig, at den ene væg i klasse-lokalet repræsenterer 'forventninger til drenge', mens den anden væg repræsenterer 'forventninger til piger'. Læs ordene fra boksen nedenfor højt, ét af gangen, f.eks. ordet 'modig', og spørg eleverne: "Opfatter I ordet 'modig' som primært maskulint eller feminint?" Herefter skal eleverne placere sig ved den ene eller anden væg ud fra deres vurdering af ordet. Fremhæv gerne over for eleverne, at det handler om at undersøge generelle forestillinger og forventninger til drenge og piger, og ikke hvordan drenge og piger er i virkeligheden - eller hvordan man tænker, at det burde være.

Modig	Køn	Rapkæftet
Stærk	Handlekraftig	Ond
Sej	Lækker	Rastløs
Smuk	Sød	Omsorgsfuld
Stor	Støttende	Fornuftig
Ambitiøs	Elegant	Viljefast
Intelligent	Fræk	Selvsikker
Sporty	Dumdristig	Passiv
Tålmodig	Stærk	Aktiv
Sminket	Fjolle	Blid
Sexet	Genert	Reflekterende
Kærlig	Forsigtig	

DEL 3: NORMKRITIK I KLASSEN, DISKUSSIONSØVELSER

ØVELSE 2

Tegn to rammer på tavlen, og skriv 'Forventninger til drenge' i den ene og 'Forventninger til piger' i den anden. Skriv i fællesskab ordene fra Øvelse 1 ind i rammerne. Eleverne må meget gerne supplere med andre ord, som de kan komme i tanke om. Det kan eksempelvis være i forhold til udseende, adfærd og seksualitet. Hvad anses for at være kvindeligt i dag? Og hvad anses for at være mandigt? Hvordan skal piger/ kvinder se ud og opføre sig i dag? Og hvad med drenge/mænd? Ord må gerne forekomme i begge rammer.

Forventninger til piger:

Forventninger til drenge:

Eleverne behøver ikke at være enige om alle ord i rammerne, tværtimod er det godt med flere perspektiver. Spørgsmål til at hjælpe ordene på vej kan være: Hvilken betydning tillægger I begreberne mandig og kvindeligt?

Hvilke krav skal man opfylde for at blive opfattet som kvindeligt eller mandigt?

Hvordan skal man se ud, hvad skal man lave i fritiden, hvad spiser man osv.?

Spørgsmålsbank:

Diskutér efterfølgende med eleverne, om ordene i rammerne giver et realistisk og acceptabelt billede. Vær opmærksom på som underviser at fokusere på det virkelighedsfjerne i beskrivelserne og på at undlade at bekræfte stereotyper. Stil gerne kritiske spørgsmål. Hvis der f.eks. står i en ramme, at drenge er seje, barnlige, larmende og sjove, kan du f.eks. sige: "Det er rigtigt, at der er mange forventninger til, at drenge er seje, barnlige, larmende, sjove osv. Men er det virkelig sådan? Er drenge altid barnlige? Er alle drenge sjove?" "Kan piger være sjove?"

Andre spørgsmål kan være:

- Hvad tænker I, når I ser ordene samlet?
- Hvilken ramme vurderes samlet set højest ud fra ordene?
- Er det muligt at leve op til alle ordene i en ramme?
- Tror I, at vi påvirkes af rammerne? Hvis ja - hvordan?
- Hvilke fordele er der ved – som pige eller dreng – at holde sig inden for rammerne?
- Er der forskel på normerne for, hvad der er kvindeligt og mandigt?
- Påvirkes forventningerne til piger og drenge af deres etniske baggrund eller hvor gamle de er?
- Er der forskel på, hvad vi forventer af piger og drenge seksuelt? Hvad med udseende?
- Hvad sker der, hvis vi ikke kan se en persons køn?
- Hvad kan konsekvenserne være, hvis man afviger fra rammen?

DEL 4: NORMKRITISKE VURDERINGSØVELSER, 1

I vurderingsøvelserne øver eleverne sig i at tage kritisk stilling og handle. Den fysiske aktivitet i øvelserne – at eleverne rent faktisk bevæger sig og markerer et standpunkt – kan hjælpe elever med at reflektere og sige deres tanker højt.

Øvelserne sætter fokus på:

- At tænke sig om og tage stilling.
- At give udtryk for sin mening.
- At motivere sine synspunkter.
- At lytte respektfuldt til andre.
- At reflektere over sine egne og andres holdninger.

Underviseren skaber et trygt rum

Det er underviserens ansvar at tage hånd om processen og sikre, at vurderingsøvelserne gennemføres i et respektfuldt og åbent rum. Debatten i klassen skal have et positivt fokus, så det er et trygt rum for alle elever – både hetero-, homo- og biseksuelle elever. Brug den sociale kontrakt aktivt, og henvis til reglen om, at alle i klassen skal respektere hinanden.

VURDERINGSØVELSE 1: FRA STOL TIL STOL

Indhold:

En vurderingsøvelse med fokus på normer og seksualitet.

Målgruppe: 7.-10. klasse.

Fag:

Dansk
Seksualundervisning
Klassens time.

Tidsforbrug:

30 minutter.

Materialer:

Et lokale med stole og plads til bevægelse.

Fremgangsmåde:

Eleverne sidder i en rundkreds på hver deres stol sammen med underviseren med ansigtet eller ryggen mod hinanden. Underviseren læser ét udsagn op ad gangen, og herefter skal eleverne vurdere med sig selv, om de er enige eller uenige i udsagnet. Hvis en

elev er enig, skal han/hun rejse sig fra stolen og bytte plads med en anden elev, der også har rejst sig. Hvis man er uenig, skal man blive siddende på sin stol. Hvis kun én enkelt elev rejser sig op ved et udsagn, bytter han/hun plads med underviseren.

Øvelsen fungerer godt som en stilleleg. Det betyder, at det er forbudt at kommentere hinandens valg i klassen undervejs, og at det gælder om at være helt stille. Fortæl eleverne, at øvelsen handler om at mærke efter, hvad man selv synes om forskellige emner, og at det kan være en god øvelse i ikke at fokusere så meget på, hvad de andre mener.

Underviseren kan vælge at bruge øvelsen som en hurtig 'ice-breaker' – eller vælge efterfølgende at diskutere de enkelte udsagn med eleverne.

Udsagn om normer og seksualitet

1. I dag er det mandag/en anden ugedag.
2. Det er lettere at være heteroseksuel end homoseksuel.
3. Det er lettere at være homoseksuel end heteroseksuel.
4. Det er lettere at være biseksuel.
5. Det er vigtigt at være normal.
6. Alle har ret til at være sig selv.
7. Alle mennesker er lige meget værd.
8. Alle har ret til ytringsfrihed.
9. Ytringsfrihed betyder, at man altid kan sige, hvad man mener.
10. Alle har ret til ikke at blive diskrimineret.
11. Det er sjovt at drille.
12. Man har ret til ikke at blive drillet med sin seksualitet i klassen.
13. I vores klasse er det let at springe ud som homoseksuel.
14. I vores klasse er det let at springe ud som biseksuel.
15. I vores klasse er det let at springe ud som heteroseksuel.

Find gerne selv på flere.

DEL 4: NORMKRITISKE VURDERINGSØVELSER, 1

Spørgsmålsbank:

Efter øvelsen kan underviseren spørge ind til elevernes svar. Her er nogle eksempler på åbnende spørgsmål:

Hvad syntes I om øvelsen?

- Var der steder, hvor I var i tvivl om, hvorvidt I skulle rejse jer eller blive siddende?
- Var der steder, hvor I ikke var i tvivl?
- Betyder ytringsfrihed, at man bare kan sige, hvad man vil?
- Kan man sige, at det er nemmere at være heteroseksuel? Hvorfor? Er det altid nemmere? Kunne der være grunde til, at det var nemmere at være homoseksuel?
- Har man ret til ikke at blive drillet med sin seksualitet i klassen?
- Er det vigtigt at være normal? Er normal og almindelig det samme?
- Har I hørt ordet 'bøsse' blive brugt som skældsord?
- Bruger I ordet 'hetero' som skældsord? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvad ville der ske i vores klasse, hvis en dreng fortalte, at han var vild med en dreng fra parallellklassen?
- Hvorfor er det så vigtigt, om elever er heteroseksuelle?
- Hvordan kunne vi gøre det lettere at springe ud i vores klasse?

DEL 4: NORMKRITISKE VURDERINGSØVELSER, 2

TAKE A STAND

Indhold:

En vurderingsøvelse om piger, drenge og kærester.

Målgruppe: 7.-10. klasse.

Fag:

Dansk

Seksualundervisning

Klassens time.

Tidsforbrug:

30 minutter.

Materialer:

Et klasselokale med plads til bevægelse.

Fremgangsmåde:

Lad eleverne forestille sig en linje på gulvet fra den ene ende af klasselokalet til den anden. Marker linjen med 5 punkter ved at lægge sedler ud med tal fra 1 til 5. De 5 punkter angiver, i hvor høj grad man er enig eller uenig i et udsagn – hvor 1 er 'helt enig', og 5 er 'helt uenig'.

Underviseren læser ét dilemmafyldt udsagn højt ad gangen. Eleverne vurderer for sig selv, om de er enige eller ej. De må gerne stille forståelsesspørgsmål til udsagnene. Når de har besluttet sig, stiller de sig hen til det punkt på linjen, der svarer til deres holdning. Efterfølgende skal eleverne begrunde og argumentere for deres valg af placering.

Underviseren kan spørge ind til elevernes begrundelse efter hvert udsagn eller vælge at vente, til der er taget stilling til alle udsagn. Det er vigtigt at spørge ind med åbenhed og respekt – stil derfor altid åbne og undersøgende spørgsmål. Det er frugtbart at give plads til så mange forskellige forståelser af problematikken og bud på løsninger som muligt. Spørg eksempelvis: "Okay, det var ét råd – er der nogen grupper, der har tænkt helt anderledes om det her?" Suppler eventuelt med andre forståelser, når klassens opfattelser synes udtømt. Det er tilladt for eleverne at skifte plads under argumentationsrunden, hvis andre i klassen kommer med gode argumenter, som betyder, at man ændrer holdning til dilemmaet.

Udsagn om piger, drenge og kærester

1. Det er dejligt at have en kæreste.
2. Venner er vigtigere end kærester.
3. Kærester er vigtigere end venner.
4. Hvis man er dreng, kan man kun være kæreste med piger.
5. Hvis man er pige, kan man kun være kæreste med piger.
6. Piger er stærkere end drenge.
7. Der er altid forskel på drenge og piger.
8. Der er forskel på forventningerne til drenge og piger.
9. Drenge er altid helt ens.
10. En rigtig familie består af far, mor og børn.
11. Det er nemmere at være homoseksuel end heteroseksuel på vores skole.
12. Det er nemmere at være heteroseksuel end homoseksuel på vores skole.
13. Det er vigtigt at være normal.
14. Det er vigtigt at være sig selv.
15. Alle har ret til at være sig selv i vores klasse.
16. Man har ret til ikke at blive drillet med sin seksualitet i klassen.
17. Alle kan se ud, som de vil, i vores klasse, både piger og drenge.

Find gerne selv på flere.

DEL 4: NORMKRITISKE VURDERINGSØVELSER, 2

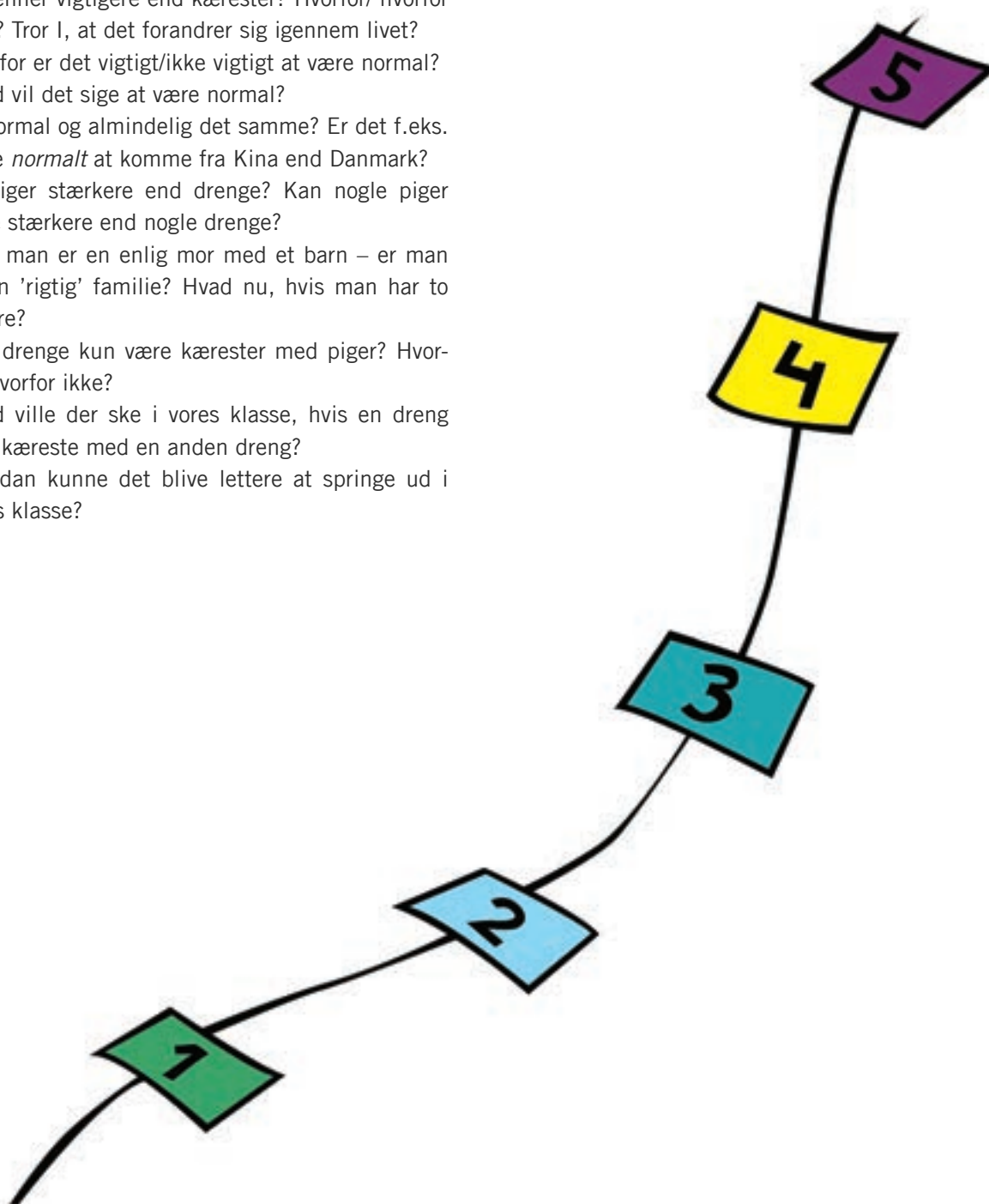

Spørgsmålsbank:

Efter øvelsen kan underviseren spørge ind til elevernes svar. Her er nogle eksempler på åbnende spørgsmål:

Hvad syntes I om øvelsen?

- Var der steder, hvor I var i tvivl?
- Var der steder, hvor I ikke var i tvivl?
- Er venner vigtigere end kærester? Hvorfor/ hvorfor ikke? Tror I, at det forandrer sig igennem livet?
- Hvorfor er det vigtigt/ikke vigtigt at være normal?
- Hvad vil det sige at være normal?
- Er normal og almindelig det samme? Er det f.eks. mere *normalt* at komme fra Kina end Danmark?
- Er piger stærkere end drenge? Kan nogle piger være stærkere end nogle drenge?
- Hvis man er en enlig mor med et barn – er man så en 'rigtig' familie? Hvad nu, hvis man har to mødre?
- Kan drenge kun være kærester med piger? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvad ville der ske i vores klasse, hvis en dreng blev kæreste med en anden dreng?
- Hvordan kunne det blive lettere at springe ud i vores klasse?

DEL 4: NORMKRITISKE VURDERINGSØVELSER, 3

4-HJØRNER-ØVELSE

Indhold: To vurderingsøvelser om at score og om at takle homofobi i skolen.

Målgruppe:

7.-10. klasse.

Tidsforbrug:

30 minutter.

Fag:

Dansk

Seksualundervisning

Klassens time.

Materialer: En kopi af én de to cases nedenfor til hver elev – eller eventuelt en projektor. Et klasselokale med plads til bevægelse.

Fremgangsmåde: Underviseren præsenterer eleverne for en case, der indeholder et dilemma. Nedenfor er der 2 eksempler på cases til brug i øvelsen. Til hvert dilemma findes der 4 svarmuligheder, og hvert hjørne i lokalet repræsenterer et svar. Læs den valgte case højt og gennemgå svarmulighederne. Det er en god idé, at underviseren markerer hvert hjørne fysisk ved at læse det svar op, der passer til hjørnet. Eleverne vurderer herefter for sig selv, hvilket svar de er mest enige i. Når de har besluttet sig, stiller de sig i det pågældende hjørne. Efterfølgende skal eleverne begrundes og argumentere for deres valg af placering.

Det er tilladt for eleverne at skifte plads under argumentationsrunden, hvis andre i klassen kommer med gode argumenter, som betyder, at man ændrer holdning til dilemmaet.

Case 1

Cecilie er blevet forelsket i Anna fra parallelklassen. De kender ikke hinanden så godt, men har set hinanden til nogle fester de sidste måneder og er begyndt at skrive sammen. Cecilie kan mærke, at hver gang hun ser Anna i skolen, bliver hun glad, og hendes hjerte banker hurtigere. Cecilie har også lagt mærke til, at Anna holder øjenkontakten lidt længere end almindeligt, når de ses, og at Anna indimellem kigger efter hende, når hun tror, at Cecilie ikke ser det. Måske er Anna også vild med hende? En sommeraften mødes de hos nogle fælles venner tilfældigt, og Cecilie og Anna danser sammen. Anna holder tæt om Cecilie og griner. Cecilie spørger, om Anna vil med udenfor, hvor de kan være alene. Hvad gør Cecilie udenfor i haven?

De 4 hjørner:

A: Fortæller Anna, at hun er vild med hende.

B: Cecilie tager chancen og kysser Anna forsigtigt.

C: Cecilie spørger Anna, om hun vil med i sommerhus næste weekend.

D: Åbent hjørne.

Spørgsmålsbank:

Det er frugtbart at give plads til så mange forskellige forståelser af problematikken og bud på løsninger som muligt. Spørg eksempelvis: "Okay, det var ét råd – er der nogen, der har tænkt helt anderledes om det her?" Suppler eventuelt med andre forståelser og spørgsmål, når klassens opfattelser synes udtømt:

- Kan Cecilie være ligeglad med, hvad de andre på skolen tænker, og bare kysse Anna?
- Hvis Cecilie havde lyst til at snakke med andre om det, hvem skulle det så være?
- Kan Cecilie spørge deres fælles venner, om Anna er interesseret i hende?
- Hvad nu, hvis det havde været to drenge, ville det så være anderledes? Hvorfor/ hvorfor ikke? Og er det okay, hvis det er anderledes?
- Hvordan ved man, om andre på skolen er heteroseksuelle?

Perspektivering:

Som perspektivering på øvelsen kan det være en god idé, at underviseren fortæller, at man faktisk ikke kan se på andre mennesker, om de er hetero-, bi- eller homoseksuelle. Og at det måske kan være nogle af elevernes bedste venner, som er det, men som ikke har mulighed for at fortælle det i skolen, fordi der bliver lavet så meget sjov med det.

DEL 4: NORMKRITISKE VURDERINGSØVELSER, 3

Case 2

Det er frikvarter. Mathias spiller fodbold med et par stykker fra klassen og parallelklassen. Solen skinner. Han er på hold med Peter fra klassen, de er rigtig gode venner, har kendt hinanden længe og ses også uden for skolen. Peter spiller op til Mathias, som skyder mod målet, men brænder. "Hvad så, dit fucking bøssesvin!" råber Peter og skubber til Mathias, mens han griner. Hvad gør Mathias?

De 4 hjørner:

A: Trækker på skuldrene og spiller videre.

B: Skubber tilbage og griner og siger, at han selv kan være en fucking svans og aflevere bedre.

C: Skubber tilbage og griner og siger, at han skal snakke ordentligt og aflevere bedre.

D: Åbent hjørne.

Spørgsmålsbank:

Det er frugtbart at give plads til så mange forskellige forståelser af problematikken og bud på løsninger som muligt. Spørg eksempelvis: "Okay, det var ét råd – er der nogen, der har tænkt helt anderledes om det her?" Suppler gerne selv med andre forståelser og spørgsmål, når klassens opfattelser synes udtømt:

- Hvorfor tror du, at Peter siger som han gør?
- Er det altid okay at drille hinanden?
- Er det altid sjovt selv at blive drillet?
- Kan Peter være sikker på, at Mathias synes, at det er sjovt?
- Kunne der være andre til stede, som ikke syntes, at det var sjovt?
- Hvad signalerer det, når man bruger ordet 'svans' som skældsord? Og er det i orden?
- Har I hørt ordet 'bøsse' blive brugt som skældsord?
- Har I hørt ordet 'hetero' blive brugt som skældsord? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvilke skældsord er det ikke i orden at bruge? Hvorfor?
- Hvad ville der ske i jeres klasse, hvis en dreng fortalte, at han var blevet vild med en dreng fra parallelklassen?

Perspektivering:

Som perspektivering på øvelsen er det en god idé, at underviseren fortæller, at man faktisk ikke kan se på andre mennesker, om de er hetero-, bi- eller homoseksuelle. Og at det måske kan være nogle af elevernes bedste venner, som er homoseksuelle eller biseksuelle, men som ikke har mulighed for at fortælle det i skolen, fordi der bliver lavet så meget sjov med det. Ofte kan der være en meget homofobisk jargon blandt unge – måske endda uden at man tænker over det.

DEL 5: CASEBASERET UNDERVISNING

LEVENDE HISTORIER

Jeg er bøsse ...

Jeg er en dreng på 16 år - går i 9. klasse, og jeg er bøsse. Det har jeg faktisk haft på fornemmelsen siden jeg var omkring 10 år - og blev altid kaldt pige-drengen, hvilket jeg kan grine af i dag. Jeg er i de senere år flyttet skole, hvilket var enormt hårdt, men jeg tror det har været godt for mig på længere sigt. Jeg har haft det ret svært tidligere, pga. et par skilsmisser, og rod i familien.

Jeg har det bedre men føler, at jeg ikke kender mig selv, og at jeg ikke rigtig ved, hvem jeg er, og hvordan jeg er. Jeg skiller mig ud fra alle, og er alt for anderledes. Det er som om jeg ikke hører hjemme nogen steder - en løs brik. Hvilket irriterer mig, derfor har overvejet at møde andre bøsser via boyfriend.dk, hvor jeg har mødt en på min egen alder i samme by.

Jeg er blevet tilbudt at mødes rigtig mange gange, men har aldrig turde at sige ja. Fordi jeg er bange for at blive opdaget, da jeg bor i en lille by. Jeg har aldrig rigtig taget de store chancer og har før været meget indelukket og usikker og har det med at

drømme i stedet for at reagere, men jeg har virkelig udviklet mig i løbet af de sidste år. Og har accepteret at jeg er bøsse.

Men nu føler jeg, at jeg er ved at gå i stå og at jeg spilder mit liv. Alt virker lidt indviklet lige nu, hvilket brevet sikkert også gør. Problemet er også, at jeg ikke kan se hvem jeg skulle snakke med det her om, da jeg ikke rigtig stoler på nogen. Og at springe ud ville måske heller ik være den perfekte løsning. Rigtig mange i min klasse har fordomme om bøsser, som ikke gør det nemmere for mig, og nogen gange har jeg lyst til bare at skrig "jeg er bøsse!" ud over det hele - ja, det er måske lidt overdrevent. Jeg vil gerne ud med det, men tør ikke. Jeg er et stort spørgsmålstegn og aner ikke, hvad jeg skal gøre med alt det her...

DEL 5: CASEBASERET UNDERVISNING

CASEBASERET UNDERVISNING

Indhold:

Et brev, som er skrevet af en 16-årig dreng, der er bøsse, til ungdomsrådgivningen Tværs i Danmarks Radio. Fortæl eleverne, at det er et brev fra det virkelige liv.

Formål med øvelsen:

Eleverne får mulighed for at forholde sig til homofobi i skolen og udvikle handlekompetencer på en måde, der ikke direkte involverer deres egne erfaringer og tanker, men som stadig kan skabe identifikation.

Målgruppe: 7.-10. klasse.

Fag:

Dansk
Seksualundervisning
Klassens time.

Tidsforbrug: 30 minutter.

Materialer:

En kopi af brevet til hver elev i klassen, eller eventuelt en projektor.

Fremgangsmåde:

Kopier brevet til hver elev, eller forstør det op på tavlen med en projektor. Lad en elev læse brevet højt, eller læs eventuelt selv brevet højt. Sørg for, at alle elever har forstået brevet inden, at I går videre. Fortæl, at boyfriend.dk, som drengen henviser til, er et socialt medie for bøsser og biseksuelle drenge. Der findes også et tilsvarende medie for lesbiske og biseksuelle piger, girlfriend.dk.

Del eleverne ind i små grupper på 2-4 personer, og lad dem snakke sammen i 5 minutter om, hvad de ville råde drengen til, hvis de arbejdede på en ungdomsrådgivning.

Herefter fremlægger hver gruppe, hvad de ville råde drengen til. Undervejs kan underviseren spørge ind til elevernes svar ud fra de nedenstående spørgsmål. Det er frugtbart at give plads til så mange forskellige forståelser af problematikken og bud på løsninger som muligt. Spørg eksempelvis: "Okay, det var ét råd – er der nogen, der har tænkt helt anderledes om det her?" Suppler gerne selv med andre forståelser og spørgsmål, når klassens opfattelser synes udtømt:

Spørgsmålsbank:

- Hvad ville I svare drengen, hvis I skulle rådgive ham?
- Skal han mødes med en anden fra boyfriend.dk?
- Hvad kunne fordelene være ved det?
- Hvem skal han sige det til? Det kunne være familien, en ven, en lærer eller hele klassen.
- Kan han bare være ligeglad med, hvad andre tænker?
- Hvis det var en dreng i jeres klasse, hvad ville I så råde ham til?
- Er det okay, at han har det så dårligt i klassen?
- Hvorfor er det egentlig så vigtigt at være heteroseksuel i hans klasse?
- Hvad kan man gøre for, at det bliver nemmere at springe ud i vores klasse?

Hvis I vil arbejde videre med emnet...

I kan finde online kortfilm og radioudsendelser om unge lesbiske, bøsser og biseksuelle på Tværs hjemmeside på DR, www.dr.dk/tvaers.

DEL 6: ØVELSER I FORANDRING, 1

SÅ GØR DOG NOGET!

Indhold:

Et rollespil med forumteater og en video fra YouTube af 5 minutters varighed til inspiration.

Formål:

Rollespil og forumteater kan bidrage til, at eleverne får nye synsvinkler på velkendte situationer og udvikler handlekompetencer i forhold til homofobi og mobning i hverdagen.

Målgruppe:

7.-10. klasse.

Fag:

Dansk
Seksualundervisning
Drama
Klassens time.

Tidsforbrug:

1-2 lektioner

Materialer:

Et klasselokale med plads til bevægelse, en video-projektor og adgang til internettet.

ØVELSE 1

Som inspiration til rollespillene kan I i fællesskab i klassen se en video på YouTube, der hedder "Stand Up! - Don't Stand for Homophobic Bullying." Videoen er et irsk kampagnespot på 5 minutter, der sætter fokus på homofobisk mobning i skolen og viser, hvordan man som elev selv kan være med til at skabe et inkluderende miljø.

Begynd med at lave et resumé af videoen i fællesskab. Start evt. i den ene ende af klassen, og supplér hinandens fortælling på tur. Skift tur løbende, således at alle får sagt noget og korriger hinanden, hvis noget skulle glemmes i farten.

Lav herefter i fællesskab en kort personkarakteristik af de drenge, som er med i filmen:

- De to drenge, som er kærestere.
- Drengen, som fører an i mobningen.
- Drengene, der følger med i mobningen og bare kigger på.
- Drengen, som er den første til at rejse sig op mod slutningen af videoen.

Spørgsmålsbank:

Inddrag følgende spørgsmål i diskussionen af filmen:

- Hvorfor tror I, at de hver især opfører sig, som de gør?
- Hvilke normer kommer på til udtryk på skolen?
- Hvem bestemmer de uskrevede regler for, hvad der bliver opfattet som normalt på skolen?
- Hvem lever ikke op til de gældende normer og hvorfor?
- Hvordan bliver der vendt op og ned på, hvad der er normalt mellem eleverne?
- Hvem har magten på skolen - i sidste ende?
- Hvorfor tror I, at drengen rejser sig og siger "I'll hold your hand"? Hvad er hans intention?
- Hvordan påvirker det de andre elever?
- Er slutningen realistisk? Hvorfor/hvorfor ikke?

DEL 6:

ØVELSER I FORANDRING, 1

ØVELSE 2

Inddel klassen i grupper af 4-5 elever. Hver gruppe har nu ca. et kvarter til at forberede et rollespil om temaet 'Homofobi i skolen'. Hvis I tidligere har arbejdet med normkritik og læsearket Hetero-Normal? i klassen, kan I vælge også at sætte fokus på heteronormer. Præciser overfor eleverne, at slutningen på rollespillet skal være negativ og indeholde en scene, hvor en elev bliver diskrimineret.

Følgende roller skal være besat i rollespillet:

En elev, der diskriminerer.

En elev, der bliver diskrimineret.

Passive tilskuere.

Grupperne opfører deres rollespil ét af gangen. Først opføres rollespillet i sin oprindelige form. Herefter opføres rollespillet igen, og alle andre elever i klassen kan råbe "Stop!" eller "Frys!" et sted i handlingsforløbet og derefter udskifte en elev efter eget valg. Nu skal den nye elev interagere og gøre noget, som ændrer stykkets gang, og sammen med de andre finde en løsning på problemet. Eleverne kan kun bytte med enten den elev, som bliver diskrimineret eller med en passiv tilskuer - og ikke med den elev, som diskriminerer. Årsagen er, at eleverne gennem rollespillet skal udvikle handlekompetencer i forhold til, hvordan man kan interagere og modarbejde diskrimination og mobning, når en ubehagelig situation opstår. Hvis eleverne har flere løsningsforslag, spilles stykket flere gange. Umiddelbart efter hvert rollespil diskuteres udviklingen ud fra spørgsmålene neden for.

Begynd med at opsummere handlingen i rollespillet i fællesskab. Start evt. i den ene ende af klassen, og supplér hinandens fortælling på tur. Skift tur løbende, således at alle får sagt noget og korriger hinanden, hvis noget skulle glemmes i farten.

Spørgsmålsbank:

Diskuter rollespillet ud fra følgende spørgsmål:

- Hvad var det som forandrede handlingen mellem de to rollespil?
- Hvilken hensigt havde den elev, som byttede med en anden elev?
- Hvordan reagerede de andre i rollespillet på udskiftningen?
- Blev det sværere eller nemmere at forsætte med at diskriminere?
- Hvem har egentlig magten i situationen?
- Hvordan spiller vores normer og fordomme en rolle i forhold til diskrimination og mobning?
- Kunne rollespillet have foregået i virkeligheden?
- Er det nemmere at udfordre homofobi og mobning i virkeligheden? Eller er det mere kompliceret?

DEL 6: ØVELSER I FORANDRING, 2

OMVENDT BRAINSTORM - HOMOFØBI PÅ SKOLEN

Indhold:

En brainstorm til, hvordan man kan forandre skolemiljøet.

Formål med øvelsen:

En brainstorm bruges ofte til at få inspiration til løsninger. En omvendt brainstorm kan give gode ideer til, hvordan man kan fjerne forhindringer undervejs i en udvikling ved at vende opgaven på hovedet. Øvelsen kan med fordel laves i forlængelse af et kortere eller længere forløb.

Målgruppe:

7.-10. klasse.

Fag:

Dansk
Samfundsfag
Seksualundervisning
Klassens time.

Tidsforbrug:

10-15 minutter.

Materialer:

En tavle til brainstorm og en planche, som I kan skrive på og hænge op i klassen.

Fremgangsmåde:

Stil et negativt spørgsmål i plenum, og skriv svarene op på tavlen.

Eksempel:

Hvordan kan vi undgå, at vi respekterer hinanden i klassen?

Hvordan sikrer vi, at det KUN er heteroseksuelle, der kan være trygge på skolen?

Efterfølgende vendes alle spørgsmålene på hovedet og formuleres positivt.

Eksempel:

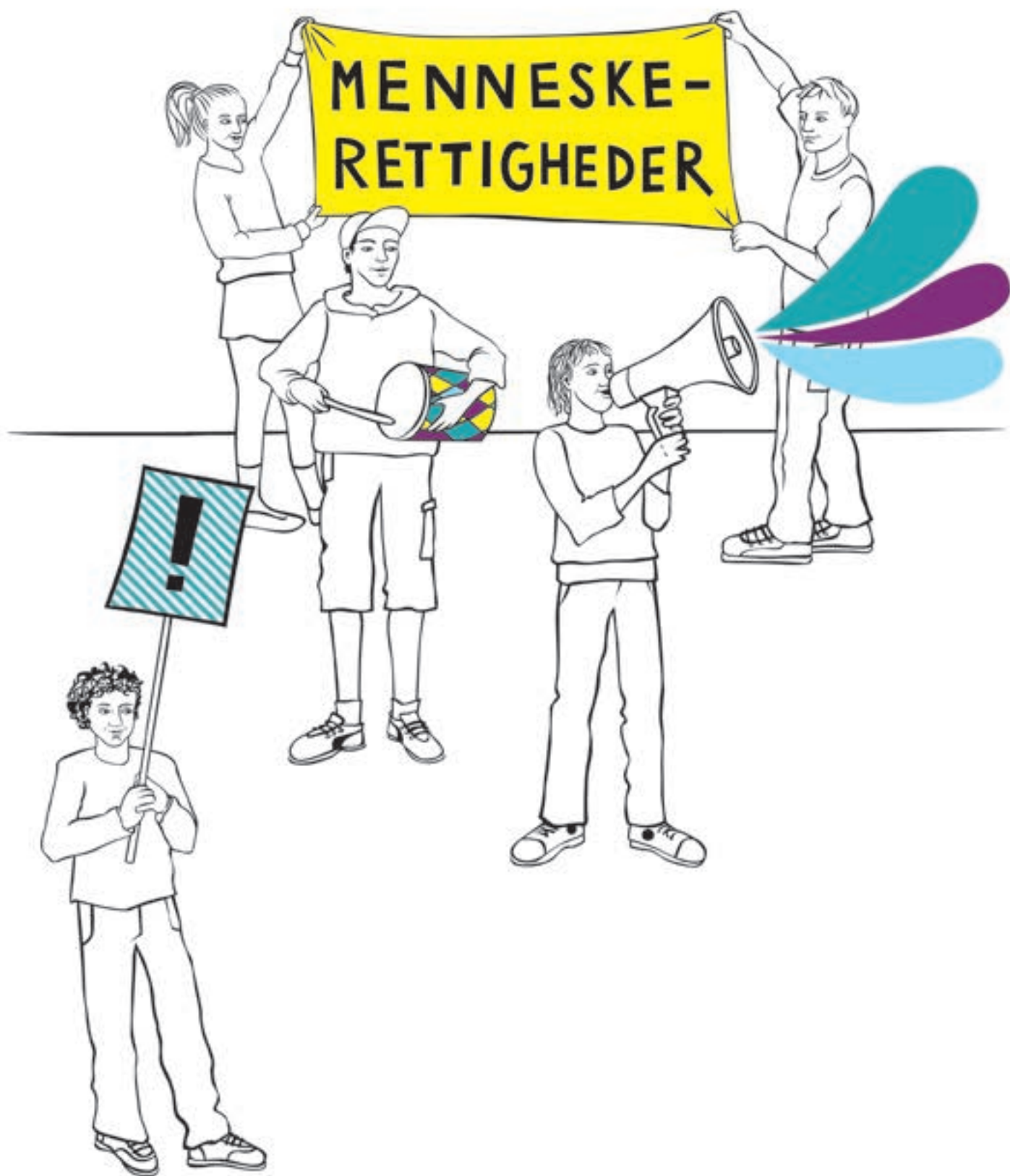
Hvordan kan vi sikre, at vi respekterer hinanden i klassen?

Hvordan kan vi sikre, at alle elever er trygge i skolen, både heteroseksuelle, homoseksuelle og biseksuelle elever?

Formålet med den sidste del af brainstormen er at vende elevernes svar på hovedet igen fra negativ til positiv. Hvis eleverne i den første brainstorm eksempelvis har foreslået: Et stort banner i skolegården, hvor der står "Velkommen Til De Heteroseksuelles Skole," eller "At det er forbudt at nævne homo- og biseksualitet i skolen", så er det nu, at I skal opfinde de kreative modsvar til dette. Det kan eksempelvis være et banner, hvor der står "Homofobi-fri skole." Det kan også være, at I vil lave et teaterstykke i klassen om heteronormer, en elev-demonstration for menneskerettigheder eller at lærerne udarbejder en skolepolitik, der sikrer, at man ligestiller hetero-, homo- og biseksuelle i undervisningen generelt.

Guideline:

Skriv i fællesskab jeres svar på en planche, og hæng den op i klassen. Brug elevernes brainstorm som inspiration til, hvordan I kan skabe et godt miljø i klassen.

This image shows a full page of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a template for writing. There are no margins, text, or other markings on the page.

HENVISNINGER

HENVISNINGER

Tak til:

MIX-COPENHAGEN – LesbianGayBiTrans Film Festival, RFSL Ungdom i Sverige og Danmarks Radio for udlån af øvelser og cases til dette undervisningsmateriale.

Øvelserne Social kontrakt – grupperegler og Rammer for køn er inspireret af det svenske undervisningsmateriale BRYT! Ett metodematerial om normer i allmänhet och heteronormen i synnerhet, Forum för levande historier, RFSL Ungdom, 3. oplag, 2011.

Øvelserne Hetero-normal?, Fra stol til stol, Tip en 13'er, Ordliste og Guide til at takle homofobi i undervisningen er inspireret af undervisningsmaterialet Et trygt rum for alle! Undervisningsmateriale til skolevisningerne på MIX-COPENHAGEN – LesbianGayBiTrans Film Festival, 2008-2009.

Øvelsen Så gør dog noget! er inspireret af O/LIKA, LSU Sveriges Ungdomsorganisationer, 2008

NYTTIGE LINKS

www.amnesty.dk/undervisning
Amnesty Interactives hjemmeside

www.boyfriend.dk
Socialt medie for bøsser og biseksuelle drenge

www.dr.dk/tvaers
Tværs er en rådgivningsportal for unge.

www.girlfriend.dk
Socialt medie for lesbiske og biseksuelle piger

www.koenipaedagogik.dk
En forening, der arbejder med normkritisk pædagogik og køn i skolen

www.lblungdom.dk
LGBT Ungdom (Danmarks ungdomsafdeling for LGBT-personer)

www.mixcopenhagen.dk
Mix Copenhagen – LesbianGayBiTrans Film Festival

www.rfsl.se
Den svenske forening for LGBT-personer

www.sabaah.dk
Forening for minoritetsetniske LGBT-personer i Danmark

www.sexfordig.dk
Sex & Samfunds Uge 6-hjemmeside for unge om unge, sex og kærlighed

UNDERSVINGSMATERIALER OG ARTIKLER OM NORMKRIK, HOMOFBI, UNGE, KØN OG SEKSUALITET

Brade, Lovise m.fl.: I normens öga – metoder för normbrytande undervisning, Friends, 2009

Bromseth, Jane m.fl.: Normkritisk pedagogik – makt, lärande och strategier för förändring, Uppsala Universitet, 2010

BRYT! Ett metodematerial om normer i allmänhet och heteronormen i synnerhet, Forum för levande historier, RFSL Ungdom, 3. oplag, 2011 (kan downloades på www.rfslungdom.se/bryt)

Ewers, Karen: Et trygt rum for alle! Undervisningsmateriale til skolevisningerne på MIX-COPENHAGEN – LesbianGayBiTrans Film Festival, 2008 – 2009. (Kan downloades på www.mixcopenhagen.dk/skolevisninger)

Ewers, Karen og Vittrup, Bonnie og Nørgaard, Cecilie: Seksualitet, køn og normer, MIX-COPENHAGEN – LesbianGayBiTrans Film Festival, 2006 – 2007 (Kan downloades på www.mixcopenhagen.dk/skolevisninger)

Ewers, Karen: Tag de normkritiske briller på! Sex & Samfund 2006 – 2009 (Kan downloades på www.bedresekualundervisning.dk)

Kirk, Ane m.fl. (red.): Åbne og lukkede døre – en antologi om køn i pædagogik, Frydenlund, 2010

Lodahl, Mads Ananda: De heteroseksuelles skole, artikel i Unge Pædagoger, nr. 6, 2010

